

IZVJEŠĆE

O FINACIJSKOJ REVIZIJI

DIREKCIJE ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

ZA 2016. GODINU

Broj: 01/02/03-8-16-1-555/17

Sarajevo, lipanj 2017. godine

KAZALO

I. MIŠLJENJE REVIZORA	3
1. MIŠLJENJE O FINACIJSKIM IZVJEŠĆIMA.....	3
2. MIŠLJENJE O USKLAĐENOSTI	4
II. KRITERIJI ZA REVIZIJU	6
III. IZVJEŠĆE O REVIZIJI	7
1. Uvod.....	7
2. Realizacija ranijih preporuka.....	7
3. Sustav unutarnjih kontrola	8
4. Proračun i izvješćivanje.....	9
5. Izvršenje proračuna.....	10
6. Bilanca stanja.....	11
7. Javne nabave.....	12
8. Prihodi	12
9. Ostalo.....	14
10. Komentari.....	15
Privici.....	15

I. MIŠLJENJE REVIZORA

1. MIŠLJENJE O FINACIJSKIM IZVJEŠĆIMA

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća **Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Direkcija) za 2016. godinu koja obuhvaćaju: bilancu stanja, pregled prihoda, primitaka i financiranja, pregled rashoda i izdataka iz proračuna, posebne podatke o plaćama i broju zaposlenih, pregled dinamike upošljavanja, pregled stalnih sredstava u obliku stvari i prava, pregled kapitalnih ulaganja i analizu izvršenja proračuna – tekstualni dio.

Odgovornost rukovodstva za finansijska izvješća

Rukovodstvo Direkcije je odgovorno za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja, tj. Zakonu o financiranju institucija BiH, Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH i Pravilniku o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje unutarnjih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvješća koja ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o finansijskim izvješćima na temelju provedene revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine¹ i primjenjivim Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI 1000–1810). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo kako finansijska izvješća Direkcije ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je utemeljen na prosudbi revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvješćima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra unutarnje kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća u cilju odabira revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti unutarnjih kontrola. Revizija uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvješća. Revizor također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju unutarnje revizije i sustave unutarnjih kontrola.

Vjerujemo kako su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i kako osiguravaju temelj za naše mišljenje.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijska izvješća Direkcije prikazuju fer i istinito, u svim materijalnim aspektima, stanje imovine, obveza i izvora sredstava na 31.12.2016. godine i izvršenje proračuna za godinu koja se završava na navedeni datum, sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja.

¹ Sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine, Ured za reviziju u okviru finansijske revizije provodi reviziju finansijskih izvješća i, u svezi s istom, reviziju usklađenosti.

2. MIŠLJENJE O USKLAĐENOSTI

U svezi s revizijom finansijskih izvješća Direkcije za 2016. godinu, izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa značajnim zakonima i drugim propisima kojima se Direkcija rukovodi.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, rukovodstvo Direkcije je također odgovorno osigurati da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije sukladne propisima kojima su regulirane i potvrđuje da je tijekom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih proračunom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sustava finansijskog upravljanja i kontrole.

Odgovornost revizora

Reviziju usklađenosti smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija BiH i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti.² Pored navedene odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvješćima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome jesu li aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, sukladne zakonima i drugim propisima kojima su regulirane. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bismo pribavili revizijske dokaze o tome koriste li se sredstva za odgovarajuće namjene i je li poslovanje Direkcije, prema definiranim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima.

Vjerujemo kako su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i kako osiguravaju temelj za naše mišljenje.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Direkcije za 2016. godinu sukladne su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima kojim su regulirane.

Skretanje pozornosti

Ne izražavajući rezervu na mišljenje o usklađenosti, skrećemo pozornost na sljedeće:

- Još uvijek nije riješeno pitanje trajnog smještaja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (točka 5.1. Izvješća). Direkcija još uvijek izdvaja značajna

² Novi ISSAI 4000 je usvojen u prosincu 2016. godine i zamjenjuje ranije ISSAI 4000, 4100 i 4200.

financijska sredstva za zakup poslovnih prostorija, iako su sredstva za nabavu zgrade za smještaj Direkcije osigurana u proračunu;

- Slabosti sustava unutarnjih kontrola vezano za procedure javnih nabava (točka 7. Izvješća).

Sarajevo, 20.06.2017. godine

GLAVNI REVIZOR

Dragan Vrankić, v.r.

**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**

Jasmin Pilica, v.r.

**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**

Ranko Krsman, v.r.

II. KRITERIJI ZA REVIZIJU

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine provodi reviziju finansijskih izvješća i, u svezi s istom, reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvješća i revizija usklađenosti podrazumijeva proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza, kako bi se utvrdilo jesu li predmeti revizije, tj. finansijska izvješća, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni s odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Kriteriji za reviziju:

- Zakon o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2016. godinu;
- Zakon o financiranju institucija BiH;
- Zakon o javnim nabavama i podzakonski akti;
- Zakon o plaćama i naknadama u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima (FBiH i RS);
- Zakon o državnoj službi u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Zakon o radu u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Pravilnik o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH;
- Pravilnik o finansijskom izvješćivanju institucija BiH;
- Zakon o zrakoplovstvu BiH.

III. IZVJEŠĆE O REVIZIJI

1. Uvod

Direkcija je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa BiH. Direkcija obavlja dužnosti definirane Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine kojim se uređuju uvjeti za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine. Nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta. Direkcija certificira pružatelja usluga i provodi nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi, izdaje dozvole, odobrenja, potvrde i certifikate za zrakoplove, zrakoplovno osoblje, škole i školske centre za obuku zrakoplovnog osoblja te aerodrome i letjelišta.

Sjedište Direkcije je u Banjoj Luci, a regionalni uredi su uspostavljeni u Sarajevu i Mostaru. Zakonom je predviđeno da će se Direkcija financirati iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine, prihoda od naplate naknada definiranim Zakonom te drugim izvorima sukladno Zakonu.

2. Realizacija ranijih preporuka

Ured za reviziju institucija BiH (u daljnjem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je financijsku reviziju Direkcije za 2015. godinu, o čemu je sačinjeno Izvješće o reviziji, te izrazio pozitivno mišljenje na financijska izvješća Direkcije i zakonitost poslovanja, s isticanjem predmeta vezano za probleme u svezi s prihodima od naknada, koji se još uvijek ne naplaćuju, te problem kašnjenja u realizaciji BHATM projekta.

Direkciji su predložene preporuke kojima se sugerira poduzimanje određenih aktivnosti na unapređenju poslovanja i otklanjanju nepravilnosti u daljnjem poslovanju. Direkcija je dostavila odgovor Uredu za reviziju sukladno članku 16. stavak 3. Zakona o reviziji institucija BiH.

Osvrtom na preporuke revizije dane u Izvješću o reviziji za 2015. godinu te uvidom u poduzete aktivnosti, utvrdili smo sljedeće:

2.1. Realizirane preporuke

- Početkom 2017. godine, ravnatelj Direkcije je, uz suglasnost Vijeća ministara BiH, donio Odluku o visini naknade koju plaćaju operateri zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH, čime su stvoreni preduvjeti za naplatu ovih naknada;
- Direkcija je unaprijedila sustav financijskog upravljanja i kontrole na način da je sačinila registar rizika s procjenom utjecaja i vjerojatnošću nastanka te pregledom aktivnosti kako bi se isti umanjili ili izbjegli;
- Prilikom nabave IT opreme nisu uočene nepravilnosti u tenderskoj dokumentaciji u smislu preferiranja određenih proizvođača opreme.

2.2. Preporuke čija je realizacija u tijeku

- Aktivnosti u svezi s realizacijom BHATM strategije su u završnoj fazi te se uskoro očekuje okončanje, odnosno zatvaranje projekta.

2.3. Nerealizirane preporuke

- Još uvijek nije riješeno pitanje trajnog smještaja Direkcije, iako su sredstva za ove namjene osigurana.

3. Sustav unutarnjih kontrola

Direkcija je odgovorna za kreiranje, primjenu i održavanje unutarnjih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentiranje financijskih izvješća i usuglašenost poslovanja sa zakonima i propisima. Sukladno Zakonu o financiranju institucija BiH³, za uspostavu, razvoj i provedbu financijskog upravljanja i kontrole odgovoran je rukovoditelj institucije. Rukovoditelj je odgovoran i za izradu unutarnjih propisa o financijskom upravljanju i kontroli. Pored zakonskih i podzakonskih akata koje u svom radu primjenjuje, Direkcija je u cilju uspostave odgovarajućeg sustava unutarnjih kontrola usvojila veći broj unutarnjih akata koji se odnose na procese: planiranja i izvršenja proračuna, nabave i ugovaranja, naplate prihoda, evidentiranja poslovnih transakcija, upravljanja imovinom, standardima ponašanja uposlenih i druge.

Organizacija i rukovođenje: Radom Direkcije rukovodi glavni ravnatelj i dva zamjenika glavnog ravnatelja koji rukovode sektorima, a koji su državni službenici imenovani 29.09.2006. godine, bez ograničenja u trajanju mandata. Glavni ravnatelj je odgovoran ministru komunikacija i prometa BiH, dok su zamjenici odgovorni glavnom ravnatelju.

Unutarnji ustroj Direkcije utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutarnjem ustroju Ministarstva komunikacija i prometa BiH. Prema trenutačno važećoj sistematizaciji radnih mjesta, u Direkciji je utvrđeno ukupno 79 radnih mjesta, od čega 61 radno mjesto u sjedištu Direkcije u Banjoj Luci, 13 radnih mjesta u regionalnom uredu u Sarajevu i 5 radnih mjesta u regionalnom uredu u Mostaru. Zaključno s 31.12. 2016. godine u Direkciji je bilo uposleno 57 osoba.

Direkcija još uvijek nije dovršila proceduru usklađivanja Pravilnika o unutarnjem ustroju s Odlukom o razvrstavanju radnih mjesta i kriterijima za opis poslova radnih mjesta u institucijama BiH. Naime, procedura usklađivanja navedenih akata s Ministarstvom pravde BiH je završena i sačinjen je Prijedlog pravilnika. Međutim, s obzirom na to kako je Pravilnik o unutarnjem ustroju Direkcije sastavni dio Pravilnika o unutarnjem ustroju Ministarstva, Direkcija je trebala spomenuti Prijedlog proslijediti Ministarstvu, što još uvijek nije učinila.

Preporučamo Direkciji da, u cilju pripreme finalnog dokumenta i slanja u proceduru prema Vijeću ministara BiH, proslijedi Prijedlog pravilnika o unutarnjem ustroju resornom ministarstvu.

³ Službeni glasnik BiH, broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13

Financijsko upravljanje i kontrola: Direkcija je sačinila i dostavila Godišnje izvješće o finansijskom upravljanju i kontroli za 2016. godinu Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija i trezora BiH, na način i u rokovima propisanim podzakonskim aktima Zakona o financiranju institucija BiH. Opisani su poslovni procesi i izrađena mapa poslovnih procesa, registar rizika, kao i obrazac za utvrđivanje i procjenu rizika.

Unutarnja revizija: Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH⁴ i Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH⁵, unutarnju reviziju u Direkciji bi trebalo obavljati Ministarstvo komunikacija i prometa BiH. Konstatirano je kako u 2016. godini Ministarstvo nije obavljalo unutarnju reviziju u Direkciji.

4. Proračun i izvješćivanje

Direkcija je Ministarstvu financija i trezora BiH dostavila zahtjev za dodjelu sredstava iz proračuna za 2016. godinu u ukupnom iznosu od 4.415.000 KM.

Zakonom o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2016. godinu⁶, Direkciji su odobrena sredstva sukladno zahtjevu, to jest u iznosu od **4.415.000 KM**. U odnosu na odobrena proračunska sredstva za 2015. godinu, Direkcija je raspolagala sa 17.000 KM manje sredstava. Sredstva su odobrena prema sljedećim izvorima: sredstva iz proračuna (2.705.000 KM), vlastiti namjenski prihodi – sredstva od preleta (1.380.000 KM), naknade na temelju članka 13. stavak (1) točka e) Zakona o zrakoplovstvu BiH (300.000 KM) te prihodi od prodaje motornih vozila u iznosu od 30.000 KM.

Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2016. godinu, predviđeno je financiranje nabave zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci i to iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete preko BiH i drugih prihoda Direkcije. Odluku o načinu nabave i visini sredstava za ovu namjenu je trebalo donijeti Vijeće ministara BiH, na prijedlog Direkcije. Međutim, predmetnu odluku Vijeće ministara BiH još uvijek nije donijelo. Ponovno naglašavamo kako je Direkcija i u 2016. godini za zakup poslovnog prostora izdvojila 720.631 KM.

Direkcija je tijekom godine, na temelju Procedure o prestrukturiranju rashoda proračunskih korisnika za 2016. godinu i Odluke Ministarstva financija i trezora BiH, izvršila jedno prestrukturiranje rashoda prema kojem je izvršeno povećanje rashoda na ekonomskoj kategoriji Nabava opreme, a smanjenje rashoda na poziciji Nabava stalnih sredstva u obliku prava u iznosu od 28.000 KM. Prestrukturiranje rashoda izvršeno je radi potrebe hitne nabave nove opreme, a zbog neotklonjivih kvarova na postojećoj.

Ukupno izvršeni rashodi Direkcije u 2016. godini iznosili su **3.920.882 KM** ili 89% u odnosu na raspoloživa sredstva. Prema izvorima financiranja, od ukupnih rashoda na tzv. neposrednu potrošnju odnosilo se 2.510.285 KM, na namjenska sredstva od preleta 1.230.100 KM, na naknade za usluge iz nadležnosti Direkcije 150.497 KM i na primitke od prodaje stalnih sredstava 30.000 KM.

Direkcija je sukladno Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH sačinila Godišnje finansijsko izvješće za 2016. godinu i blagovremeno ga dostavila nadležnim institucijama.

⁴ Službeni glasnik BiH, broj 27/08, 32/12

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 49/12

⁶ Službeni glasnik BiH, broj 101/15

Direkcija je sačinila i 23. veljače 2017. godine Ministarstvu dostavila Izvješće o radu za 2016. godinu. U izvješću su razrađene najvažnije aktivnosti i utrošena proračunska sredstva prema planiranim ciljevima iz Srednjoročnog plana rada.

Kao najveći problem u realizaciji programa i projekata, Direkcija navodi nemogućnost popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, odnosno deficit potrebnih stručnih kadrova, na što ukazuju i međunarodne zrakoplovne organizacije koje nadziru funkcioniranje Direkcije. Prema važećoj sistematizaciji radnih mjesta, od ukupno sistematiziranih 79 radnih mjesta, nepopunjena su 22 radna mjesta.

5. Izvršenje proračuna

U Godišnjem finansijskom izvješću Direkcije za 2016. godinu, iskazani su rashodi u iznosu od 3.920.883 KM. Značajni rashodi odnose se na: bruto plaće (1.709.819 KM), unajmljivanje imovine (768.420 KM), ugovorene usluge (502.116 KM), putne troškove (307.354 KM) i naknade troškova uposlenih (227.004 KM).

Troškovi za bruto plaće i naknade plaća odnose se na prosječan broj od 57 uposlenih. Od ovog iznosa, 183.593 KM se odnosi na dodatak za 24 uposlena koji obavljaju poslove vezano za upravljanje i kontrolu zračnog prometa sukladno Odluci o utvrđivanju dodatka na plaću uposlenih u Direkciji⁷ i Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama BiH. Dodatak se isplaćuje iz sredstava preleta.

Naknade troškova uposlenih iznose 227.004 KM, a odnose se na naknade za topli obrok (66.522 KM), prijevoz na posao i s posla (58.308 KM), troškove smještaja (22.800 KM), regres za godišnji odmor (17.100 KM), naknade za odvojeni život (11.101 KM), pomoć u slučaju smrti i teže invalidnosti (9.960 KM), jubilarne nagrade (1.660 KM) i poreze i doprinose na naknade (39.553 KM).

Pregled rashoda proračuna prikazan je u Tablici I. u privitku Izvješća.

5.1. Unajmljivanje imovine i opreme

Izdaci za unajmljivanje imovine i opreme u 2016. godine iznose 768.420 KM, a odnose se na unajmljivanje poslovnog prostora (720.631 KM), unajmljivanje vodova (46.753 KM) i parking prostora (1.036 KM).

Troškovi zakupa poslovnog prostora neto površine od 1.901m² za smještaj sjedišta Direkcije u Banjoj Luci mjesečno iznose 60.053 KM. Ugovorena cijena zakupa podrazumijeva korištenje 25 parking mjesta. Vijeće ministara BiH je 2009. godine donijelo zaključak kojim se Ministarstvo financija i trezora BiH zadužuje da osigura potrebna finansijska sredstva i u suradnji s Direkcijom provede proceduru nabave poslovnog prostora, na trajnom osnovu, putem kupovine za potrebe smještaja Direkcije. Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2016. godinu ponovno je definirano kako će se nabava zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci financirati iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete preko Bosne i Hercegovine, a da će odluku o visini sredstava za ove namjene donijeti Vijeće ministara BiH na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa BiH.

⁷ Službeni glasnik BiH, broj 09/12

Direkcija je i u tekućoj godini poduzimala aktivnosti kako bi se navedeno pitanje riješilo. Pribavljena su mišljenja nadležnih institucija te je Prijedlog odluke o načinu nabave i visini sredstava za kupovinu poslovnog prostora dostavljen 02.06.2016. godine Ministarstvu komunikacija i prometa BiH. Ministarstvo je 21.07.2016. godine Prijedlog odluke dostavilo Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH radi usvajanja.

S obzirom na značajna sredstva koja se godišnje izdvajaju za zakup poslovnih prostorija te činjenicu kako su sredstva za ovu namjenu osigurana u proračunu, potrebno je da nadležne institucije što prije riješe navedeno pitanje.

5.2. Troškovi uporabe vozila

Pravilnikom o uvjetima nabave i načinu korištenja službenih vozila u institucijama BiH, Direkciji su odobrena tri službena vozila te pravo na posjedovanje specijaliziranih službenih vozila. Direkcija trenutačno raspolaže s 13 vozila, od čega je 10 specijaliziranih namijenjenih za potrebe inspekcije i stručnog nadzora te obavljanje aktivnosti u slučajevima vanrednih događaja u civilnom zrakoplovstvu. Direkcija još uvijek nije dovršila proceduru pribavljanja suglasnosti Vijeća ministara BiH na Prijedlog pravilnika o specijaliziranim vozilima. Naime, Direkcija je u 2016. godini pribavila potrebna mišljenja nadležnih institucija te Prijedlog pravilnika o specijaliziranim vozilima prosljedila Ministarstvu komunikacija i prometa BiH radi upućivanja u daljnju proceduru. Ministarstvo je u srpnju 2016. godine dostavilo Prijedlog pravilnika Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH radi usvajanja. U Direkciji nemaju informaciju da je Vijeće ministara BiH razmatralo dostavljeni Prijedlog pravilnika.

5.3. Kapitalni izdaci

Zakonom o proračunu Direkciji su odobreni kapitalni izdaci za 2016. godinu u iznosu od 160.000 KM, od čega se 132.000 KM odnosi na nabavu opreme, a 28.000 KM na nabavu stalnih sredstava u obliku prava. Tijekom godine izvršena je promjena strukture rashoda unutar kapitalnih izdataka kojom je za iznos od 28.000 KM umanjena pozicija nabave stalnih sredstava u obliku prava u korist pozicije nabave opreme.

Ukupna realizacija kapitalnih izdataka u 2016. godini iznosila je 157.910 KM. Izdaci se najvećim dijelom odnose na nabavu tri putnička vozila u iznosu od 129.790 KM te kompjutorske opreme u iznosu od 19.083 KM. Realizirani kapitalni izdaci su usuglašeni s odobrenom namjenskom strukturom kapitalnih izdataka.

6. Bilanca stanja

Bilanca stanja Direkcije, koja predstavlja pregled imovine, obveza i drugih izvora na dan izvješćivanja, izrađena je nakon usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom.

Ukupna aktiva Direkcije na 31.12.2016. godine iznosila je **4.983.380 KM**, a sastoji se od novčanih sredstava (7.203 KM), kratkoročnih potraživanja (7.780 KM) i neotpisane vrijednosti stalnih sredstava (4.968.397 KM).

Tijekom izvještajnog razdoblja izvršena je nabava kompjutorske opreme u iznosu od 19.083 KM, ugrađene opreme u iznosu od 5.604 KM, opreme za prijenos podataka i glasa u iznosu od 2.995 KM, fotografske opreme u iznosu od 438 KM te motornih vozila u iznosu od 129.790

KM. Također, izvršena je i prodaja tri korištena motorna vozila nabavne vrijednosti od 172.830 KM.

Na temelju Odluke o stavljanju u funkciju imovine nabavljene iz vlastitih sredstava ostvarenih pružanjem usluga rutne zračne navigacije, stavljena je u funkciju imovina u ukupnoj vrijednosti od 4.943.060 KM. Radi se o ulaganjima uglavnom u objekte u Sarajevu i Mostaru u okviru realizacije BHATM projekta, a koja su bila evidentirana na poziciji Sredstva u pripremi.

Ukupna pasiva iznosila je **5.269.650 KM**, a čine je kratkoročne tekuće obveze (78.837 KM), obveze prema uposlenim za plaće i naknade (160.036 KM), finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama (60.341 KM), kratkoročna razgraničenja (2.038 KM) i izvori sredstava (4.968.397 KM). Iznos od 60.341 KM odnosi se na obveze prema Ministarstvu obrane BiH, nastale na temelju Sporazuma o suradnji za potrebe pružanja usluge potrage i spašavanja (SAR misija).

Bilanca stanja prikazana je u Tablici II. u privitku Izvješća.

7. Javne nabave

Direkcija je u siječnju 2016. godine donijela Plan nabava za 2016. godinu te izmjenu plana nabava u listopadu tekuće godine i isti su objavljeni na internet stranici Direkcije. Procedure nabava u ukupnom iznosu od 556.916 KM provedene su sukladno planu javnih nabava. Prema prezentiranim podacima, Direkcija je provela 28 postupaka javnih nabava. Izbor najpovoljnijih ponuđača izvršen je putem dva otvorena postupka, osam konkurentskih postupaka, tri postupka sukladno odredbama Pravilnika o postupku dodjele ugovora o uslugama iz Aneksa II. dio B Zakona o javnim nabavama, jednim pregovaračkim postupkom za usluge održavanja softvera te 14 izravnih sporazuma. Postupcima revizije obuhvaćena su dva otvorena postupka (nabava aviokarata u vrijednosti od 238.000 KM i nabava motornih vozila u vrijednosti od 129.790 KM) i dva konkurentska postupka (nabava kompjutorske opreme u vrijednosti od 22.078 KM i nabava uredskog i kompjutorskog materijala u vrijednosti od 14.999 KM).

Direkcija je sukladno Zakonu o javnim nabavama⁸ i Naputku Vijeća ministara BiH o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora⁹ uspostavila praksu objave osnovnih elemenata ugovora na svojoj internet stranici.

Revizijom smo konstatirali kako u 2016. godini Direkcija nije provela proceduru javnih nabava za usluge interneta koje su iznosile 38.455 KM. Korištene su usluge ranijeg dobavljača s kojim je ugovor zaključen 2010. godine, a zadnji aneks ugovora potpisan je 2013. godine.

Preporučamo Direkciji da izbor dobavljača u svim slučajevima vrši sukladno Zakonu o javnim nabavama Bosne i Hercegovine.

8. Prihodi

Direkcija je u finansijskim izvješćima za 2016. godinu iskazala prihode u ukupnom iznosu od **3.283.706 KM**. Finansijski najznačajnija stavka prihoda su prihodi od naknada za prelete

⁸ Službeni glasnik BiH, broj 39/14

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 56 /15

preko BiH (2.988.317 KM). U odnosu na prethodnu godinu, ukupni ostvareni prihodi su veći za 500.113 KM. Do povećanja prihoda došlo je, između ostalog, i zbog povećanja jedinične cijene preleta za oko 10%.

Prihodi od pružanja usluga rutne zračne navigacije: Direkcija ostvaruje prihode pružanjem usluga rutne zračne navigacije koje plaćaju korisnici usluga zračne navigacije u zračnom prostoru BiH. Naplatu prihoda od ovih naknada, u ime Bosne i Hercegovine, vrši EUROCONTROL (Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe).

Prihodi od preleta služe za pokrivanje dijela troškova koji nastaju u svezi s pružanjem usluga rutne zračne navigacije. Udio ovih troškova u ukupnim troškovima Direkcije se svake godine utvrđuje u Rutnoj bazi troškova BiH na temelju koje se određuje cijena preleta po jedinici usluge. Jedinična cijena preleta za Bosnu i Hercegovinu za 2016. godinu iznosila je 41,97 EUR-a. Metodologija za obračun ukupne baze en-route troškova i jedinične cijene preleta definirana je odgovarajućim propisima EUROCONTROL-a.

Pravdanje ostvarenih troškova za prethodnu godinu vrši se u tekućoj godini i dostavlja EUROCONTROL-u najkasnije do 1. lipnja tekuće godine. Ukoliko su ostvareni prihodi vezani za rutne naknade veći od ostvarenih rashoda, baza troškova se umanjuje za taj iznos i obrnuto. U 2016. godini EUROCONTROL je Direkciji u tri navrata transferirao sredstva od pružanja rutnih usluga u ukupnom iznosu od 2.988.317 KM. Osim prihoda ostvarenih u 2016. godini, Ministarstvo financija i trezora BiH je izvršilo prijenos akumuliranih neutrošenih sredstava od preleta iz prethodnih godina u ukupnom iznosu od 7.792.205 KM.

Ostali prihodi: Zakonom o zrakoplovstvu BiH je propisano kako će Direkcija ostvarivati prihode od naknada koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH i naknada koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu. Međutim, Direkcija niti u 2016. godini nije ostvarivala prihode po ovom osnovu. Direkcija je u više navrata Ministarstvu dostavljala prijedloge odluka o visini naknade koju plaćaju operateri zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH, radi upućivanja na usvajanje Vijeću ministara BiH.

U konačnici, uz suglasnost Vijeća ministara BiH, 20.01.2017. godine ravnatelj Direkcije je donio Odluku o visini naknade koju plaćaju operateri zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH. Odlukom su zračni operateri obvezni Direkciji uplatiti naknadu po prevezenom putniku u odlasku s aerodroma u BiH u iznosu od 1 KM u 2017. godini, 2 KM u 2018. godini i 3 KM od 01.01.2019. godine. Također, utvrđena je i obveza plaćanja po toni prevezene robe/tereta u iznosu od 20 KM u 2017. godini, 30 KM u 2018. godini i 40 KM od 01.01.2019. godine. Time su se napokon stekli uvjeti da Direkcija naplaćuje prihode definirane Zakonom o zrakoplovstvu BiH koji je stupio na snagu 2009. godine.

Prihodi od vlastite djelatnosti: Direkcija ostvaruje i prihode obavljanjem poslova u području plovidbenosti zrakoplova, operacije zrakoplova, licenci letačkog osoblja, zrakoplovne sigurnosti, zrakoplovne navigacije i aerodroma, sukladno članku 13. stavak (1) točka e) Zakona o zrakoplovstvu BiH. Odlukom o visini naknade za usluge iz nadležnosti Direkcije¹⁰ utvrđena je visina i namjena sredstava ostvarenih po ovom osnovu. Tijekom izvještajnog razdoblja ostvareno je 254.047 KM prihoda, odnosno 85% planiranih sredstava. Pored ostvarenih prihoda iz 2016. godine, Direkcija je na raspolaganju imala i prenesena sredstva iz 2015. godine u iznosu od 445.437 KM.

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 56/15 i 82/15

9. Ostalo

- **Program posebnih namjena – „BHATM projekt“**

Strategija razvoja sustava za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM Strategija) usvojena je od Vijeća ministara BiH još koncem 2005. godine. Prvobitni rok za završetak BHATM Strategije je bio početak 2008. godine. Implementacija Strategije počela je 1. kolovoza 2006. godine, odobravanjem kreditnih sredstava Europske banke za obnovu i razvoj.

Usvajanjem Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine¹¹ i Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine¹² stvorene su pravne pretpostavke za razdvajanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta od funkcije pružanja usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorija BiH. Izgradnjom sustava za upravljanje zračnim prometom, između ostalog, stvorili bi se uvjeti za prestanak angažiranja agencija za pružanje usluga kontrole letenja iz susjednih država (Hrvatska i Srbija) i potpuno preuzimanje kontrole zračnog prometa, kao i izravno povećanje prihoda Bosne i Hercegovine temeljem pružanja usluga oblasne kontrole letenja.

Direkcija je i u 2016. godini, u suradnji s ostalim sudionicima i tijelima uspostavljenim za realizaciju projekta, nastavila aktivnosti na koordinaciji i realizaciji BHATM projekta.

Puštanjem u rad Jedinice područne kontrole letenja Banja Luka (ATC Unit II.), 14.03.2017. godine i dodjelom certifikata Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH prema SES Regulativi EU (regulativa Europske unije koja se odnosi na jedinstveno europsko nebo) koji je u fazi pripreme, a za koji se očekuje da se dodijeli Agenciji do 31.03.2017. godine, BHATM projekt će biti završen. Jedino pitanje koje će ostati neriješeno je pitanje smještaja Direkcije u Banjoj Luci. Prijedlog odluke za rješavanje pitanja trajnog smještaja Direkcije u Banjoj Luci je dostavljen na razmatranje Vijeću ministara BiH i na njega Direkcija ne može utjecati.

Upoznati smo kako Direkcija planira uputiti na razmatranje Vijeću ministara BiH VI. Informaciju o realizaciji Strategije upravljanja zračnim prometom u BiH. Predmetna Informacija će prethodno biti razmatrana na završnoj sjednici Projektnog odbora koja se planira održati polovicom travnja 2017. godine. Nakon toga, planirano je da se Informacija s prijedlogom za zatvaranje projekta proslijedi na razmatranje Vijeću ministara BiH.

Preporučamo Direkciji da poduzme preostale neophodne aktivnosti iz svoje nadležnosti, kako bi konačno došlo do zatvaranja BHATM projekta.

¹¹ Službeni glasnik BiH, broj 39/09

¹² Službeni glasnik BiH, broj 43/09

10. Komentari

Direkcija je u ostavljenom roku dostavila odgovor na Nacrt izvješća o reviziji za 2016. godinu u kojem nije izrazila primjedbe na iznesene nalaze i preporuke te je stoga ovo izvješće konačno, bez korekcija u odnosu na Nacrt izvješća.

Voditelj tima za financijsku reviziju

Danijel Jozić, v.r.

Članovi tima za financijsku reviziju

Anisa Jusić, v.r.

Enes Alić, v.r.

Rukovoditelj Odjela za financijsku reviziju

Munevera Baftić, v.r.

Rukovoditelj Odjela za razvoj, metodologiju i kontrolu kvalitete

Dragoljub Kovinčić, v.r.

Privici

Tablica I. – Pregled rashoda proračuna za 2016. godinu

Tablica II. – Bilanca stanja na 31.12.2016. godine

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Pregled rashoda proračuna za 2016. godinu

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tablica I.

Opis	Odobreni proračun	Usklađivanja proračuna	Ukupni proračun (2+3)	Izvršenje proračuna	Indeks 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Tekući izdaci	4,255,000	0	4,255,000	3,762,973	88
Bruto plaće i naknade	1,733,000		1,733,000	1,709,819	99
Naknade troškova uposlenih	248,000		248,000	227,004	92
Putni troškovi	380,000		380,000	307,354	81
Izdaci telefonskih i pošt. usluga	83,000		83,000	66,358	80
Izdaci za energiju i kom. usluge	53,000		53,000	34,893	66
Nabava materijala	38,000		38,000	21,538	57
Izdaci za usl. prijevoza i goriva	74,000		74,000	36,910	50
Unajmljivanje imovine i opreme	772,000		772,000	768,420	100
Izdaci za tekuće održavanje	153,000		153,000	82,484	54
Izdaci za osiguranje	23,000		23,000	6,075	26
Ugovorene i druge posebne usluge	698,000		698,000	502,116	72
2. Kapitalni izdaci	160,000	0	160,000	157,910	99
Nabava opreme	132,000	28,000	160,000	157,910	99
Nabava stalnih sredstava u obliku prava	28,000	-28,000	0		
Rekonstrukcija i invest. održavanje			0		
3. Tekući grantovi	0	0	0	0	
			0		
4. Višegodišnja kapitalna ulaganja	0	0	0	0	
			0		
5. Novčane donacije	0	0	0	0	
Ukupno (1+2+3+4+5)	4,415,000	0	4,415,000	3,920,883	89

Rukovodstvo je Pregled rashoda proračuna po ekonomskim kategorijama odobrilo 02.03.2017. godine.

Ravnatelj:

Đorđe Ratkovic

Bilanca stanja na 31.12.2016. godine

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tablica II.

Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	Indeks 3/2
1	2	3	4
1. Gotovina, krat. potraživanja, razgraničenja i zalihe	23,511	14,983	64
Novčana sredstva	5,725	7,203	126
Kratkoročna potraživanja	10,393	0	0
Kratkoročni plasmani	0	7,780	
Interni finansijski odnosi	0	0	
Zalihe	0	0	
Kratkoročna razgraničenja	7,393	0	0
2. Stalna sredstva	5,371,516	4,968,397	92
Stalna sredstva	7,138,199	7,013,568	98
Ispravka vrijednosti	1,766,683	2,045,171	116
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Dugoročni plasmani	0	0	
Dugoročna razgraničenja	0	0	
UKUPNO AKTIVA (1+2)	5,395,027	4,983,380	92

3. Kratkoročne obveze i razgraničenja	292,673	301,253	103
Kratkoročne tekuće obveze	135,570	78,837	58
Kratkoročni krediti i zajmovi	0	0	
Obveze prema uposlenima	157,103	160,036	102
Financijski i obračunski odnosi sa dr .povezanim jedinicama	0	60,341	
Kratkoročna razgraničenja	0	2,038	
4. Dugoročne obveze i razgraničenja	0	0	
Dugoročni krediti i zajmovi	0		
Ostale dugoročne obveze	0		
Dugoročna razgraničenja	0		
5. Izvori sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Izvori sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Ostali izvori sredstava	0		
Neraspoređeni višak prihoda/rashoda	0		

UKUPNO PASIVA (3+4+5)	5,664,189	5,269,650	93
------------------------------	------------------	------------------	-----------

Napomena: Pravilnikom o finansijskom izvješćivanju institucija Bosne i Hercegovine, čl.10. stavak 4., napomenuto je da bilanca stanja proračunskih korisnika neće biti uravnotežena (aktiva jednaka pasivi) zbog programski uspostavljenog sustava Glavne knjige, dok će bilanca stanja koju radi Ministarstvo financija i trezora na razini Proračuna institucija Bosne i Hercegovine za tekuću godinu biti uravnotežena.

Rukovodstvo je Bilancu stanja odobrilo 02.03.2017. godine.

Ravnatelj:

Đorđe Ratkovica

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI 1580) predviđa da revizor treba dobiti odgovarajuću izjavu od rukovodstva institucije kao dokaz da rukovodstvo priznaje svoju odgovornost za objektivno prikazivanje finansijskih izvješća suglasno mjerodavnom okviru finansijskog izvješćivanja, te da je odobrilo finansijska izvješća.

Rukovodstvo **Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu: Direkcija) dužno je osigurati da finansijska izvješća za 2016. godinu budu izrađena sukladno Zakonu o financiranju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 25/15) i Pravilniku o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike proračuna institucija BiH (protokol Ministarstva financija i trezora BiH broj 01-08-02-1-1515-1/15 od 04.02.2015. godine). Rukovodstvo je također obvezno postupati sukladno Zakonu o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2016. godinu (Službeni glasnik BiH broj 101/15) i pratećim nalogima, pojašnjenjima i smjernicama koje donosi Ministarstvo financija i trezora BiH, kao i ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini, tako da finansijska izvješća daju fer i istinit prikaz finansijskog stanja Direkcije.

Pri sastavljanju takvih finansijskih izvješća odgovornosti rukovodstva obuhvaćaju garancije:

- da je osmišljen i da se primjenjuje i održava sustav unutarnjih kontrola koji je relevantan za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća;
- da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze;
- da finansijska izvješća sadrže sve relevantne podatke i analize izvršenja proračuna, kao i podatke o sustavu unutarnjih kontrola i realizaciji preporuka revizije;
- da se u poslovanju primjenjuju važeći zakonski i drugi relevantni propisi.

Rukovodstvo je također odgovorno za čuvanje imovine i resursa od gubitaka, pa stoga i za poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se spriječile i otkrile pronevjere i ostale nezakonitosti.

Datum, 15.03.2017. godine

Ravnatelj:

Đorđe Ratkovića